

Ю.М. ЛІТВИНАВА

ФАЛЬКЛОРНЫЯ ТРАДЫЦЫІ Ў ПАЭЗІІ УЛАДЗІМІРА КАРАТКЕВІЧА

Показана сувязь паэзіі В. Караткевіча з легендамі, сказкамі, песнямі. Аналізуюцца сімволіка фальклора, устна-паэтычныя імобразы разбойніка, волка-оборотня, шпівніка, сонца, іспользаваныя пісателем у сваіх прадвыданнях.

The article deals with exploration and analysis of V. Korotkevich's poetry, its imagery inner world, links with legends, fairy-tales, and folklore songs. It gives a detailed explanation of the poetical symbols used in great Byelorussian master's verse.

Вусная народная творчасць была для У. Караткевіча арганічнай часткай духоўнай культуры народа. Зварот паэта да фальклору – гэта спроба да-несці праўду аб нашай гісторыі. Ён сцвярджаў: “Адзіны з усіх – народ не будзе не толькі сведчыць супраць сябе (на гэта многія не майстры), а і хлусіць. Гэта за яго робяць іншыя” (Караткевіч 1991, 307).

Лісты маладога паэта да М. Танка – яскравае пацвярджэнне таго, што з самага пачатку творчасць мастака прыкметна грунтавалася на фальклору, якім цікавіцца ён пачаў у маленстве дзякуючы дзеду, матчынаму бацьку В.Ю. Грынкевічу (Пачатак 1987). Дзедавы апавяданні сталі асновай для многіх будучых твораў пісьменніка.

У вершы “На пачатку дарог” паэт пранікнёна сказаў пра сваю далучанасць з часоў дзяцінства да вуснай народнай творчасці. У вершы “Матчына душа”, які даў назву першаму паэтычнаму зборніку У. Караткевіча, раскрылася моцная любоў яго лірычнага героя да казак, паданняў, легенд роднага краю. Твор насычаны казачнымі вобразамі: “цар змяіны”, “Ян Прыгожы”, “Буран на сухой бярозе”, “Пакаціла”, “асілка”. Паэт назваў “кветкай матчынай” духоўны скарб свайго народа. У. Калеснік заўважыў, што “Караткевіч успрымае сваю творчасць як выкананне завету маці” (Калеснік 1998). У вершы паэт раскрывае ўласную творчую праграму:

...я павінен, я мушу
Неўміручыя гукі схапіць,
Ўзяць у рукі “матчыну душу”

І на вершы яе пераліць (Караткевіч 1987, 53).

Выхад у свет першага паэтычнага зборніка “Матчына душа” стаў выразным сведчаннем таго, што ў беларускую літаратуру прыйшоў таленавіты мастак, які, спасцігаючы родную спадчыну, вядзе пошук вечных каштоўнасцей.

Балада “Машэка” стала не толькі дэбютам мастака, але і яго жыццёвым крэда. Машэка – гэта “прадвеснік вечнага бунтара, ерэтыка, які пройдзе праз усю яго творчасць” (Калеснік 1993, 90) і будзе бурыць той стэрэатып ціхмянага народа, што навязвалі беларусам.

Вобраз Машэкі быў выкарыстаны паэтам з падання пра заснаванне горада Магілёва, апублікаванага П. Шэйнам. Пад пяром У. Караткевіча зноў

ажыў знакаміты герой-разбойнік, які быў ужо вядомы беларускай літаратуры з купалаўскай паэмы “Магіла льва” і аднайменнай п’есы Е. Міровіча. Але калі вялікі пясняр у сваёй паэме “спрабуе пранікнуць у морак і сутонне чалавечай натуры, у яе цёмныя глыбіні” (Гніламёдаў 1995, 88) і асуджае праявы эгаізму і індывідуалізму, што выцякалі з пануючых у свой час ідэй ніцшэанства, то Машэка У. Караткевіча – гэта народны заступнік, які змагаецца перш-наперш з сацыяльнай несправядлівасцю. У гэтым ён блізкі да героя п’есы Е. Міровіча:

Нішчу я паноў, замкі іх палю,
Я ламаю іх векавы бізун,
Помшчу за маю бедную зямлю,
За яе жалёбу, за яе слязу... (Караткевіч 1987, 40).

Бунтарскі характар лірычнага героя адчуваецца ў яго маналогі, які напісаны акцэнтна-складовым вершам і нагадвае народную быліну.

Архітэктоніка балады мае кальцавую кампазіцыю: першыя чатыры радкі з’яўляюцца яшчэ і заключнымі, што надае твору закончанае гучанне, стварае песенную атмасферу. Аўтар па-майстэрску карыстаецца сталымі эпітэтамі: “пушчу чорную”, “буйным воласам”, “сівых дубоў”. Далучанасць паэзіі У. Караткевіча да народнай песні заўважыў яшчэ Р. Шкраба ў сваёй рэцэнзіі на зборнік “Матчына душа” (гл. Шкраба 1959).

Легенда стала асновай “Балады пра паўстанца Ваўкалаку”, якая першапачаткова мела назву “Якуб Ваўкалака”. Трагедыя асабістага жыцця падштурхнула лірычнага героя да змагання з панамі. Воля для яго становіцца даражэй за каханую жанчыну.

Вобраз чалавека-пярэваратня ў беларускай міфалогіі з’яўляецца адным з самых трагічных, “паколькі за знешнім выглядам гэтага драпежнага звера хаваецца чалавечая душа, якая не губляе здольнасці да самаўсведамлення” (Беларуская літаратура 2001, 60–61). Сам Ваўкалака ў баладзе У. Караткевіча гаворыць пра сябе: “Зацкаваны... Магутны... Дзікі...” Але імкненне да “волі вялікай” сведчыць аб тым, што чалавечы ў яго душы перамагае над звярыным, таму на працягу ўсяго верша чытач перш за ўсё бачыць і захапляецца высакароднай асобай лірычнага героя.

Адметнасць балады У. Караткевіча, па назіраннях А. Русецкага, заключаецца ў тым, што дзеянне твора рухае лірычнае перажыванне падзеі (гл. Русецкі 2000). Гэтаму садзейнічае рэфрэн-зварот “Лісце аб’еш, алень!”, якім па-майстэрску карыстаецца аўтар, наслідуячы народныя баладныя традыцыі.

Тэма вольнасці гучыць і ў ранняй баладзе У. Караткевіча “Шыпшына і ружа”. Перад намі ўзор класічнай балады, за аснову якой быў узяты сюжэт з народнага эпасу, аб чым сам паэт адзначыў у лісце да М. Танка ад 12 лістапада 1955 г. Лейтматывам прагучыць “Балада аб шыпшыніку” ў “Легендзе аб бедным д’ябле і адвакатах Сатаны”. Вобраз шыпшыны ў творчасці У. Караткевіча з’яўляецца скразным. Праз яго аўтар наслідуе і паэтычную традыцыю У. Дубоўкі (“О Беларусь, мая шыпшына”) і робіць дзікую ружу сімвалам роднай зямлі.

Апетыя У. Караткевічам Беларусь у вобразе гэтай кветкі набывае рысы багіні прыгажосці Афродыты, якой была прысвечана ружа. Таму заканамерным нам бачыцца жаданне паэта атаясаміць Радзіму, якую ён абагаўляў у сваёй любові, з вобразам жанчыны.

З шыпшынай у творчасці У. Караткевіча звязаны матыў свабоды. Шыпшына – ружа *дзікая*. Гэты факт паэт абыграў у сваёй баладзе. Казка, апрацаваная мастаком, мае рысы этылагічных легендаў. У прыватнасці, балада У. Караткевіча тлумачыць, чаму шыпшына расце на “ўзлессі”, а хатняя ружа “каля старой хаты”. Сацыяльны канфлікт, які лёг у аснову твора, дапамагае ўбачыць за вобразамі кветак простых сялян – дзяўчыну і юнака. Ён вымушаны абараняць сваю каханую ад каралеўскіх гайдукоў, што прывяло яго ў лес. Шыпшына выбірае волю:

Хай цяжка – затое вольны,
А вольнаму добра жыць (Караткевіч 1987, 330).

Такім чынам, праблема незалежнасці вырашаецца паэтам праз вобразы разбойніка, ваўка-пярэваратня і дзікай ружы. Тут У. Караткевіч таксама на-следуе традыцыі фальклору, які, па сведчанню У. Конана, “абвяшчае абсалютную свабоду чалавечай асобы незалежна ад сямейнага ці сацыяльна-дзяржаўнага статусу” (Конан 1989, 35).

Народную аснову мае і балада “Перакаці-поле”. Як пазначыў сам паэт, яна з’яўляецца легендай. Праблема злачынства і пакарання трансфармуецца ў ёй праз вобраз расліны перакаці-поле, што ўспрымаецца “як сімвал пакутаў сумлення чалавека” (Штэйнер 1993, 226). Сюжэт гэтага твора нагадвае “Івікавых журавоў” Ф. Шылера і “Забойцу” П. Каценіна. Перакаці-поле становіцца сведкам таго, як Пятро забівае з-за грошай свайго сябра Яна. Сюжэт балады драматызаваны, і гэтаму садзейнічаюць псіхалагічныя паралелізмы, якія падкрэсліваюць трагічнасць сітуацыі. Творча падыходзіць У. Караткевіч да рэфрэну гэтай балады. Падобна таму як “каці-поле” з кожным разам вырастае ўсё больш і больш, рэфрэн “Па абшарах на прыволлі / Каціць перакаці-поле” таксама павялічваецца, “абрастае” новымі радкамі, паўтарамі, якія развіваюць яго структуру і набліжаюць развіццё дзеяння да кульмінацыі, калі Пятро, не вытрымліваючы пакут сумлення, прызнаецца ў забойстве сябра.

Іншы ракурс тэма братазабойства набывае ў “Баладзе аб арганаўтах”. Прыгаданая камандзірам касмічнага карабля палеская легенда пра месяц, на якім у выглядзе плям адбілася, як “брат забівае брата”, як “узняў на вілы яго”, дапамагае яму знайсці сілы, каб коштам свайго жыцця выратаваць экіпаж месяцахода ад неминучай смерці, тым самым сцвердзіць сваю любоў да чалавека.

Любоўю да зямнога жыцця, да людзей прасякнуты верш “Па-над шчыраю Шчараю, над шчодрару Шчарай...”, у які паэт уводзіць матыў народнай легенды пра каняў, што моляць усё жыццё “аб кроплі вады дажджавой”, “плачам думаюць з небам сябе прымірыць” (Караткевіч 1987, 232), і сцвярджае, што не плач, а толькі любоў можа прымірыць з людзей, так і каняў з самімі сабой, з небам.

Калі каня нагадвае аб разладзе чалавека з небам, то голуб і жаўранак, паводле беларускага падання, выкарыстаныя У. Караткевічам у вершы “П’юць галубы блакіт із каляіны...”, лічацца пасланцамі нябёс, бо

...на абшар замёрзлае зямлі,
Каб першым людзям даць магчымасць існавання
Дзве птушкі гэтыя цяпло і мір зняслі (Караткевіч 1987, 310).

Легенда для У. Караткевіча была не толькі зыходным матэрыялам, але і мастацкім прыёмам, які дапамагаў раскрыццю ўнутранага свету лірычнага героя.

З рэчышча народнага эпасу бярэ свой пачатак верш “Заяц варыць піва”. Адштурхоўваючыся ад павер’я пра зайца-півавара, пад прамом У. Караткевіча “ўзнікае новы твор, сучасная казка-прыпавесць, якая дапаўняе і развівае народную традыцыю” (Русецкі 2000, 230).

Выкарыстаныя мастаком назоўнікі і прыметнікі з памяншальна-ласкальнымі суфіксамі (“бурачок”, “пучок”, “па маленькай”, “дзеткам”, “галаском таненькім”) ствараюць казкавую атмасферу замілаванасці, падкрэсліваюць лагодную ўсмешку лірычнага героя. А. Верабей трапіла заўважаў, што “тут, як і ў некаторых іншых творах, паспяхова выкарыстана паэтам казачна-міфалагічная ўмоўнасць. І яшчэ выявіўся ў гэтым вершы той невынішчальны беларускі аптымізм, які быў уласцівы персонажам беларускіх казак і легендаў, жартаўліваму Пісарэвічу з драматычнага абразка “Жартаўлівы Пісарэвіч” Максіма Гарэцкага, Гервасію Выліваху з легенды “Ладдзя

Праз прызму казкі ўспрымае паэт навакольны свет і ў вершы “Як раз-маўляюць звяры і птушкі”. Пантэістычная еднасць з прыродай, любоў да ўсяго жывога (“закаханы ў жыццё і ў кожную мушку”) дапамагаюць лірычнаму герою паэта бачыць казку паўсюль: і пад вадой рэчкі (верш “З падсветам”), і ў лесе (“Лясная казка”), і нават у снопе сена (“Казка пра сноп”). Гэта адлюстравалася і на форме двух апошніх вершаў, якія аўтар называе казкамі.

На станаўленне У. Караткевіча як паэта прыкметна ўплывалі беларускія народныя песні. Яны наскрозь пранізваюць яго мастацкую творчасць. Письменнік у традыцыях Я. Купалы ўспрымае сваю паэзію як песню, што складаецца ў гонар Радзімы. Лірычны герой У. Караткевіча ў ранніх вершы “Кастальская крыніца” прыходзіць да высновы, што крыніца такой паэзіі – народная песня. Ад яе шмат чаго ў лірыцы аўтара. Ёсць у яго і спробы напісання твораў народна-песеннага характару. “З народнага” – так назваў паэт цыкл з двух вершаў “Я да цябе, мой каханы...” і “За рэчанькай за быстраю ў цымбалы б’юць...”, якія даслаў у 1957 г. Л. Крыгману (гл. Лісты 1991).

У творах мастака знайшлі месца тыя песні, якія ён чуў і якімі захапляўся (“На пачатку дарог”, “Дзяўчаты”, “Дзядзькаў кубак”). Яны праламляюцца праз паэтычную думку У. Караткевіча і з’яўляюцца неад’емнай часткай яго вершаў. Так, гаворачы пра жакі даўняй варожай навалы ў паэме “Зямля дзядоў”, У. Караткевіч звяртаецца да песні-балады пра Андрэеўну, якая забіла сябе, каб не трапіць да султана. Праз матыў сватання згодна з фальклорнай традыцыяй пераасэнсоўваецца аўтарам захоп ворагамі роднай зямлі.

Паэтыкай вясельнага абраду, які У. Караткевіч падрабязна апісаў у нарысе “Зямля пад белымі крыламі”, насычаны верш “Паязджане”. У ім аўтар змяшчае паязджальную песню, што сваімі каранямі цягнецца яшчэ з язычніцкіх часоў, калі людзі пакланяліся богу Вялесу, які лічыўся ахоўнікам хатняй жывёлы і богам багацця.

Пра няўдалыя заляцанні хлапца да любай дзяўчыны гаворыць паэт у вершы “Як Стажары ў небе заззялі...”, дзе творча спалучае кампазіцыйны прыём беларускай народнай жартоўнай песні з уласным гумарам.

У стылі галашэнняў напісаны твор “Здратаваныя магілы”, прысвечаны Петрасу Антэасу, змагару за незалежнасць Грэцыі. Трагічны лёс краіны асэнсоўваецца паэтам праз плач маці, сына якой не пусцілі нават на яе магілу. Маці, у разуменні У. Караткевіча, знаходзіцца побач з дзецьмі нават пасля смерці. Таму нас не здзіўляе той факт, што гаворка ў вершы ідзе ад імя памерлай жанчыны, якая аплаквае лёс сына, лёс “маці-Грэцыі”. Па гэтай прычыне мастацка-вобразная структура твора насычана эмацыянальнымі зваротамі, як таго патрабуе жанр галашэння, праклёнамі:

Дзе ж цяпер ты, мой любы, мой добры, мой мілы?
(Караткевіч 1987, 140)

.....
Хай праклён на вас, межы, хай праклён на вас, турмы,
Хай праклён на вас, ворагі людства і бога (Караткевіч 1987, 140).

Узрушанасці лірычнага маналога адпавядаюць шматлікія паўторы, градацыя, што вызначаюць паэтычны стыль У. Караткевіча.

Ліра-эпічнае асэнсаванне ў паэзіі мастака знайшоў сюжэт народнай балады пра атручэнне свякроўкай нявесткі і сына (“Паехаў Яська на Русь жаніцца”), па матывах якой У. Караткевіч напісаў “Паэму пра явар і каліну”. Як паэт з ярка выражаным гістарычным мысленнем ён здолеў у канву сюжэта народнай песні ўвесці адну са слаўных старонак беларускага мінулага, звязанага з імем князя Давіда Гарадзенскага. Мастак драматызуе твор: сын прывозіць да маці, што ненавідзіць прусаў і немцаў за іх варожыя напады на Беларусь, пруску-рабыню Марыю, якую вельмі пакахаў і вымаліў у князя.

Аўтар пры дапамозе мастацкай дэталі насцярожвае ўвагу чытача. Князь, саступіўшы жаданню закаханых, як бы прадчуваў іх трагічны канец:

І адсёк ён галіну явару,

І каліны цвет абламаў (Караткевіч 1987, 303).

Матыў метамарфозы (на магілах атручаных сына і нявесткі вырастаюць явар і каліна, якія перапляліся паміж сабой) надае паэме “рысы этыялагічных міфаў, падобных да старажытнагрэчаскіх (як “нарцыс”, “гіяцынт” і г. д.)” (Салавей 1978, 78). У прааналізаваных намі народных баладах з тыповым сюжэтам найбольш распаўсюджанае пераўвасабленне – явар і бяроза (гл. Балады 1977). Метамарфоза “явар і каліна” не назіралася. Думаецца, што У. Караткевіч уводзіць вобраз каліны нездарма. Тут адчуваецца і купалаўскае “шэпчуцца явар з калінаю” (Купала 1996, 110), і багдановічаўскае “каля сцёжкі пахіліўся явар да каліны” (Багдановіч 1991, 81). Але разам з тым гэты вобраз з’яўляецца, паводле назіранняў Л. Салавей, тыпова беларускім для балад з сюжэтам пра нявестку, якую свакроў заклала ў расліну. Такім чынам, аўтар творча, згодна з нацыянальным светаўспрыняццем беларусаў і кніжнымі традыцыямі, падыходзіць да адбору пераўвасабленых фальклорных вобразаў.

Фальклор паўплываў і на форму твораў У. Караткевіча. Значная частка з іх напісана ў сістэме танічнага вершавання, якое бярэ свой пачатак з народнага. Назіранні К. Піскунова над паэзіяй мастака гавораць аб тым, што “амаль 90 % ад агульнай колькасці радкоў усіх насілаба-танічных вершаў напісаны такім відам танічнага верша, як дольнік” (Піскуноў 2002, 30–31). Парная рыфмоўка як вызначальны элемент вусна-паэтычных твораў уласціва і вершам У. Караткевіча (“Балада аб арганаўтах”, “Партызанская балада”).

Адзначым, што паэзія мастака насычана характэрнай для беларускага фальклору сонечна-светлай сімволікай, якая “ў народнай лірыцы сімвалізуе маральную чысціню і праведнасць жыцця” (Конан 1989, 40). Але паэт, засвойваючы гэтую традыцыю, ідзе ўслед за купалаўскім вобразам, для якога сонца – “яшчэ і прадвеснік новага жыцця, сімвал будучыні Беларусі” (Гніламёдаў 1995, 42), што сведчыць пра адрэджэнскія матывы ў творчасці У. Караткевіча. Ён пакланяецца сонцу як “адзінаму богу ў свеце” (Караткевіч 1987, 251) і спявае “язычаскія песні, песні сонцапаклонніка” (Караткевіч 1987, 322). Культ сонца яркава прасочваецца ў вершах “Паўлюк Багрым”, “Самсон”, “Маленне аб чашы”, “Усход”. Прычым ён утварае характэрную для паэзіі аўтара трыяду “Маці – Сонца – Радзіма”. Больш набліжаным да народнай традыцыі ў лірыцы мастака з’яўляецца параўнанне каханай жанчыны з вобразам сонца (вершы “О каханне маё бясконцае...”, “Зноў за ракою чаплі сівыя...”, “Патоп”).

Язычніцкае пакланенне агню, сонцу, дубу (верш “Дуб”, апавяданне “Дрэва вечнасці”), богу рэк (верш “Дняпро і Ака. Ён і яна”) збліжае светаўспрыманне паэта з далёкім продкам, які адушаўляў нежывую прыроду, што дае падставу гаворыць пра праявы антрапамарфізму ў творчасці У. Караткевіча. Менавіта гэта і тлумачыць, чаму ў яго вершах размаўляюць звыры і птушкі (“Як размаўляюць звыры і птушкі”), дрэвы (“Слова беларускай бярозы”), конь прарочыць бяду (“Паэма пра явар і каліну”) і даламагае ў цяжкую хвіліну (“Балада пра Вячка, князя людзей простых”), чалавек перад смерцю гаворыць з аленам (“Балада пра паўстанца Ваўкалаку”).

Паэт шукае агульныя кропкі судакранання са сваім родным у фальклоры іншых народаў і ідзе, такім чынам, ад агульначалавечага да нацыянальнага. Так, у яго паэзіі прысутнічаюць матывы рускага народнага эпасу (“Дзіва на Нерлі”, “Балада аб нашэсцях”), крымскіх легендаў і паданняў (цыкл “Таўрыда”), скандынаўскага (“Рагнарадзі”), армянскага эпасу (“Армянскія ананімныя прытчы”, вершы “Пяць струкоў перцу”, “Хан і табіб”).

Такім чынам, вусная народная творчасць стала трывалым падмуркам, на якім грунтуецца мастацкая спадчына паэта. Аўтарскае спасціжэнне фальклору адбываецца на ўсіх узроўнях, пры гэтым часцей за ўсё паэтычная думка У. Караткевіча выражаецца праз жанр балады, у якой паказваецца буйным планам жыццё народа праз лёс аднаго чалавека. Мастацка-вобразная структура твораў аўтара мае казкава-легендарны і песенны па-чатак, што абумовіла яе рамантычны характар і народнае гучанне.

ЛІТАРАТУРА

- Багдановіч М. Поўны зб. тв.: У 3 т. Т. 1. Вершы, паэмы, пераклады, наследаванні, чарнавыя накіды. Мн., 1991.
 Балады: У 2 кн. Мн., 1977. Кн. 1. С. 448–543.
 Беларуская літаратура: XI–XX стагоддзі / А.І. Бельскі, У.Г. Кароткі, П.І. Навуменка і інш. Мн., 2001.
 Верабей А. Л. Абуджаная памяць. Мн., 1997.
 Гніламедаў У. В. Янка Купала: Новы погляд. Мн., 1995.
 Калеснік У. Радаводам і талентам // ЛіМ. 1998. 4 снеж.
 Калеснік У. Усё чалавечае. Мн., 1993.
 Караткевіч У. Зб. тв.: У 8 т. Т. 1. Вершы, паэмы. Мн., 1987.
 Караткевіч У. Зб. тв.: У 8 т. Т. 8. Кн. 2. 3 жыццяпісу, нарысы, эсэ, публіцыстыка, постаці, крытычныя творы, інтэрв'ю, летапіс жыцця і творчасці. Мн., 1991.
 Конан У. Ля вытокаў самапазнання: Станаўленне духоўных каштоўнасцей у святле фальклору. Мн., 1989.
 Купала Я. Поўны зб. тв.: У 9 т. Т. 2. Вершы, пераклады 1908–1910. Мн., 1996.
 Лісты і вершы Уладзіміра Караткевіча // Полацк. 1991. № 10. С. 44–51.
 Пачатак. Лісты У. Караткевіча да М. Танка // Маладосць. 1987. № 1. С. 154–172.
 Піскуноў К. Некаторыя рытмічныя асаблівасці паэзіі Уладзіміра Караткевіча // На хвалях філалогіі. Даследаванні па тэорыі літаратуры і славянскай фалькларыстыцы: Зб. арт. / Пад рэд. Р.М. Кавалёвай. Мн., 2002.
 Русецкі А. Уладзімір Караткевіч: праз гісторыю ў сучаснасць. Мн., 2000.
 Салавей Л. М. Беларуская народная балада. Мн., 1978.
 Шкраба Р. Свет паэта // Беларусь. 1959. № 2. С. 30–31.
 Штэйнер І. Ф. Варожасць балады вякоў: Беларуская балада і славянскія традыцыі. Мн., 1993.

Паступіў у рэдакцыю 12.12.2003.

Юлія Міхайлаўна Літвінава – аспірантка кафедры беларускай літаратуры XX ст. Навуковы кіраўнік – кандыдат філалагічных навук, дацэнт А.Л. Верабей.

М.П. ПРОХАР

ХАРАКТЭРНЫЯ РЫСЫ СТЫЛЮ ІВАНА ПТАШНИКАВА

На основе произведений И. Пташникова (рассказов разных периодов и романов “Мстижи”, “Олимпиада”) рассматриваются важные составляющие стиля писателя. Определяются основные художественные характеристики его прозы.

The author of the article explores Ivan Ptasnikov's talent and style peculiarities. The study was based on the stories and novels written in different periods of the writer's life.

Кожны літаратар развіваецца напачатку ў рэчышчы нацыянальнай традыцыі і літаратуры таго пакалення, да якога ён належыць. Найперш гэта заўважаецца па спецыфічным адчуванні гісторыі і па далучанасці да мастацкага і рэальнага часу, па тым, як пісьменнік разумее сваю ролю ў агульналітаратурным працэсе і ўключаецца ў “сваю сучаснасць”. Такім чынам выяўляецца гістарычны і эстэтычны кантэкст традыцыі. “Кожнай нацыі, кожнай расе ўласціва сваё ўсведамленне, не толькі творчае, але і крытычнае”, – адзначаў англійскі крытык Т.С. Эліот (Зарубежная эстетика 1987, 169).

Іван Пташнікаў належыць да літаратурнага пакалення тых часоў, калі ў літаратуры – рускай і беларускай – нараджалася так званая “вясковая проза”, а тэма вёскі, атрымаўшы глыбока нацыянальнае асвятленне і нацыянальна-філасофскую змястоўнасць, стала галоўным аб'ектам мастацкага даследавання ў творчасці цэлай плеяды беларускіх пісьменнікаў (І. Мележ,